

Startnotitie Dementiebeleid

De mens in dementie zien

Bestuurlijk opdrachtgever: Peter de Vrij

28 Januari 2025

1. Gevraagd besluit

Vaststelling van deze startnotitie en bijbehorend procesvoorstel

2. Aanleiding voor de startnotitie

Vanuit Coalitieakkoord

Het Coalitieakkoord 2022-2026 is opgebouwd met drie ambities: Een betrokken Den Helder, een vitaal Den Helder en een leefbaar Den Helder. De ambitie ten aanzien van een Vitaal Den Helder geeft de directe aanleiding voor de voorliggende startnotitie. Voor de kwetsbare doelgroep van inwoners met een vorm van dementie en hun mantelzorger dient een adequate basis aan algemene voorzieningen te bestaan.

Dementie draagt daarnaast als onderwerp bij aan de opgave Zorg op Maat. Deze opgave richt zich op het (beter) kunnen bedienen van onze inwoners, waarbij zorg of ondersteuning nodig is. Het streven is dat alle inwoners van Den Helder volwaardig kunnen meedoen, zich ontwikkelen en waar nodig ondersteuning en zorg krijgen. De opgave is gericht op hoe we omgaan met zorg in relatie tot wonen, onderwijs en veiligheid, hoe we nieuwkomers in onze gemeente opvangen en hoe we zorgen voor een inclusieve samenleving.

Aanleiding en context

Dementie is het onderwerp van deze startnotitie en is een term die gebruikt wordt om meer dan 50 verschillende ziektes te beschrijven die invloed hebben op de hersenwerking. De ziekte van Alzheimer is daarvan het meest bekend en komt met ruim 70% ook het meeste voorⁱ. De ziekte kent doorgaans een zorgbehoefte die in intensiteit en omvang toeneemt na diagnose en heeft uiteindelijk de dood tot gevolg. Het aantal mensen met dementie in onze gemeente gaat in de komende jaren toenemen. De beschikbare beroepsbevolking om deze mensen te ondersteunen, begeleiden en verzorgen zal schaarser worden.

Waarom dementiebeleid?

Tot op heden is er geen officieel beleid gevoerd op dementie en daarmee lopen de al uitgevoerde activiteiten en voorzieningen risico op vergetelheid. Dementiebeleid maakt dat we voorbereid zijn op een toekomstscenario waarin onze inwoners een hogere ondersteuningsbehoefte hebben. Als de gemeente scherp is op mogelijkheden om inwoners vroegtijdig te ondersteunen, vinden onze inwoners passende ondersteuning en worden kosten van escalerende en dure zorg bespaard. Vanuit de Wmo is al een aantal voorzieningen ingericht om onze inwoners met dementie en hun mantelzorgers te steunen. Lees bij hoofdstuk 3 en in de bijlage meer over de onderdelen waar we als gemeente al succes hebben geboekt op zowel het promoten van fysieke en mentale gezondheid en de voorzieningen die zijn ingericht voor hulp en ondersteuning aan mensen met dementie en mantelzorgers.

Met welk toekomstbeeld moet rekening gehouden worden?

Cijfers over 2024 zijn nog niet beschikbaar. Er wonen in 2023 921 inwoners met dementie in onze gemeente, waarvan 623 thuiswonend. De prognose is dat er in 2025 1.200 inwoners met dementie in onze gemeente wonenⁱⁱ. Alzheimer Nederland berekent daarnaast dat het aantal mensen met dementie in onze gemeente kan oplopen in 2030 tot 1.500 met een lijn die ook voorbij 2030 sterk blijft stijgenⁱⁱⁱ. Er is daarnaast sprake van *dubbele* vergrijzing. Het aantal ouderen (en de leeftijdsverwachting van deze ouderen) neemt toe, terwijl de beschikbare beroepsbevolking afneemt^{iv}. Ten opzichte van het landelijk gemiddelde neemt het aandeel verwachte 75+'ers in Den Helder in 2050 sterker toe^v.

Hoe bereiden we ons voor op een toekomst met hogere zorgvraag en minder zorgverleners?

Dementiebeleid voeren geeft zicht op het aanbod aan algemeen toegankelijke voorzieningen en maatwerkvoorzieningen en is een basis om te benaderen wat voor type ondersteuning onze inwoners nodig hebben. Door te zorgen dat een zorgbehoefte tijdig onderkend wordt, kan de ondersteuning laagdrempelig, goedkoper en met lagere professionele inzet worden gerealiseerd. Het uitgangspunt is door tijdig (goedkopere) voorzieningen te bieden voor zowel de inwoner met dementie als diens mantelzorger, de onzichtbare en escalerende hulpvraag te voorkomen en zwaardere ondersteuningsbehoeften waar mogelijk uit te stellen.

Het voorgenomen dementiebeleid wil voortborduren op de basis die in deze gemeente al gelegd is; Door onze inwoners meer kennis, hulp en ondersteuning aan te reiken vanuit drempelarme, algemene voorzieningen. Door goed de samenwerking op te zoeken met professionals die in hetzelfde werkveld actief zijn. Hierdoor ontstaat verminderde dan wel een uitgestelde behoefte aan maatwerkvoorzieningen vanuit de Wmo. Dementiebeleid met oog op de toekomst leidt tot kostenbesparing en draagt bij aan een lagere zorgvraag aan hulpverlenende diensten en zorginstanties. Alzheimer Nederland raadt daarnaast aan een expliciet beleid te voeren op dementie bij mensen met een migratieachtergrond^{vi} zodat er geen inwoners afgezonderd zijn van een doelgerichte aanpak op preventie, vroegtijdige onderkenning en hulpverlening. Dit advies nemen wij over in het voorgenomen dementiebeleid.

Ambitie

De gemeentelijke ambitie is gelijklopend met de Nationale dementiestrategie 2030:

Een dementievriendelijke stad waarbij mensen met dementie en hun naasten naar wens en conform vermogen mee kunnen doen in de maatschappij.

De ambities voor het dementiebeleid kunnen daarnaast ondergebracht worden in de Regiovisie Sociaal Domein, welke door alle regiogemeenten inmiddels is vastgesteld en nu in zogenoemde 'coalities' naar de praktijksituatie wordt uitgewerkt.

We streven ernaar dat mensen met dementie zo lang mogelijk zo thuis en zelfstandig mogelijk kunnen blijven wonen. We richten de ondersteuning aan mantelzorgers zodanig in dat zij de zorg aan hun naaste kunnen bieden. Informatie over dementie wordt beschikbaar gesteld aan onze inwoners en organisaties in de stad, zodat zoveel mogelijk mensen weten wat dementie is. We geven onze inwoners en organisaties de mogelijkheid om vaardigheden te leren om met mensen met dementie om te gaan.

We maken informatie drempelarm beschikbaar aan onze inwoners, zodat zij zich ervan bewust zijn dat hun leefstijl invloed kan hebben op het ontstaan en verslechteren van dementie.

Wij dragen als gemeente informatie en mogelijkheden aan waarmee onze inwoners verandering kunnen aanbrengen in hun leefstijl om zo de kans op dementie te verkleinen en waar mogelijk te vertragen.

Strategische doelstellingen

Bovengenoemde ambities kunnen vertaald worden naar drie strategische doelstellingen. Deze hebben alle drie raakvlak met de ambities van de Regiovisie Sociaal Domein.

1. *Het waar mogelijk voorkomen of vertragen van dementie bij onze inwoners.*

Het is wenselijk om preventieve basisvoorzieningen in te richten die voorliggend zijn op maatwerkproducten. Onderzoek wijst uit dat een gezondere leefstijl (zowel fysieke als mentale

gezondheid) bijdraagt aan het voorkomen van dementie. Ook kan een verslechtering van het ziektebeeld vertraagd worden bij vroegtijdige onderkenning, door men naar vermogen mentaal en fysiek zo fit mogelijk te houden.

2. *Creëren en handhaven van een dementievriendelijk gemeenteklimaat*

Mensen met dementie en diens mantelzorgers kunnen in den Helder meedoen in de maatschappij. We willen het taboe wegnemen op het onderwerp dementie en zorgen dat onze medewerkers met klantcontact, onze inwoners en de bedrijven in onze gemeente dementie kunnen herkennen in een stadsgenoot en het gesprek op maat met de persoon met dementie kan voeren. Er is oog voor, en inzicht in de culturele verschillen en taalbelemmering bij inwoners met een migratieachtergrond die met dementie in aanraking komen.

3. *Duurzame sociale en fysieke veiligheid voor inwoners met dementie en diens mantelzorgers op het gebied van zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en bewoning.*

We werken aan een duurzame en toekomstbestendige beleidsvisie, waarbij de gemeente een rol heeft in het, waar nodig, aanleggen en bewaken van een bestendige structuur van afstemming en samenwerking. Waar uniformiteit en gezamenlijk optrekken in regionaal verband mogelijk is, wordt dat ook gedaan. En door korte lijnen met onze ketenpartners worden de knelpunten in de uitvoering van het beleid besproken en aangepakt.

3. Relevante (wettelijke) kaders en overige raakvlakken

Er zijn diverse kaders, programma's en handreikingen die raakvlak hebben met het onderwerp dementie, op zowel landelijk, regionaal als lokaal gebied. Hier worden een aantal genoemd.

- Wmo 2015
- Coalitieakkoord 2022-2026
- Beleid, brieven en handreikingen van onze ketenpartners, waaronder Alzheimer Nederland
- GALA (Gezond en actief leven)
- IZA (Integraal Zorg Akkoord)
- Regiovisie Sociaal Domein
- Landelijk programma WOZO (Wonen Ondersteuning en Zorg voor Ouderen)
- Nationale dementiestrategie 2021-2030
- Gemeentelijk inclusiebeleid (2024 - 2026)

Daarnaast is de gemeentelijke ambitie om een drempelarme toegang te organiseren tot voorzieningen vanuit de Wijksteunpunten relevant.

4. Procesvoorstel en planning

Deze startnotitie beoogt om vanaf de voorkant van het veranderproces transparant te werken en de raad te informeren. Hiermee zijn de volgende stappen relevant:

- Een beeldvormende avond vragen voor vragen
- Startnotitie opstellen en behandelen in de raadscommissie
- Input voor het dementiebeleid ophalen bij ketenpartners, Adviesraad Sociaal domein en ervaringsdeskundigen.
- Afstemmen met de regio of er regionale ontwikkelingen zijn die het dementiebeleid raken.
- Opstellen dementiebeleid
 - o Beleidsvisie opstellen

- o Doelstellingen in beleid benoemen, bijbehorende activiteiten uitwerken en waar mogelijk prestatieindicatoren opstellen ten behoeve van evaluatie
 - o Financiële kaders stellen ten behoeve van de gewenste activiteiten
- Organisatorische borging van het beleid: vaststelling door gemeenteraad in Q3 2025
- Terugkoppeling aan college over voortgang en behaalde doelstellingen in 2026
- Evaluatie van beleid in 2027

5. Randvoorwaarden

- Tijdvraag van ambtenaar voor verandertraject: De tijdvraag is haalbaar binnen de huidige bezetting.
- Verwachte inzet van externe partners:
 - o **Relevante organisaties** (zoals Alzheimer Nederland en Geriant) zullen aangeven of zij capaciteit hebben voor een hogere vraag naar opleidingen en cursussen.
 - o Veel informatie is beschikbaar vanuit reeds opgestelde documenten over het onderwerp vanuit de organisaties.
 - o Het gesprek over levensloopbestendige (dementievriendelijke) woningen is gaande met de lokale wooncorporaties (gedeelde woonzorg-visie).
 - o Aandacht voor een gezonde leefstijl is reeds binnen verschillende projecten opgenomen. Onderzocht moet worden of in de huidige projecten ruimte is om preventie van dementie te promoten.
- Aandacht op bestuurlijk niveau voor het vraagstuk en domein-overstijgende betrokkenheid.
- Voldoende ruimte in meerjarenbegroting om dementiebeleid uit te voeren.
 - o Ambtenaren geschoold in omgaan met dementie: vanuit gemeentelijk opleidingsbudget.
 - o Inwoners en organisaties in de stad geschoold in omgaan met dementie: vanuit subsidiebudget aan Geriant en Alzheimer Nederland. De mogelijkheid hiertoe bestaat al.
 - o Indien er wordt besloten om een breder aanbod te bieden van indicatievrije dagbesteding, respijtzorg of anderszins versterking van onze gemeentelijke basisvoorzieningen te arrangeren, kan aanvullend budget nodig zijn.

6. Gemeentelijke ketenpartners in samenwerking en/of advisering

Voor de voorgestelde beleidsmaatregelen moet er actief feedback worden gezocht bij de gemeenschap en de beoogde doelgroep en de ervaringsdeskundigen. Er zal voor het opstellen van het beleid worden gesproken met in ieder geval de volgende organisaties, instanties of personen:

- Regiogemeenten Kop4
- Adviesraad Sociaal Domein
- Geriant
- Alzheimer Nederland
- Odensehuis
- GGZ
- Tellus
- Mantelzorgcentrum

- Mee & De Wering
- Internationaal Vrouwen Centrum
- Stichting Pelita

- Veiligheidsregio Noord-Holland Noord
- Dementienetwerk Nederland (afdeling Noord-Holland Noord)
- Mantelzorgnetwerk
- Woningcorporaties
- Eerstelijns hulpverlening
- Zorgkantoor

o Betrokkenheid van inwoners

Over de huidige activiteiten ten behoeve van dementie vanuit de gemeente is op 21 oktober een beeldvormende avond gehouden, waarbij gelegenheid was om vragen te stellen. De Adviesraad Sociaal Domein behartigt de belangen van de inwoners van Den Helder, zij hebben in meerdere stadia van de startnotitie al meegepraat en hun adviezen uitgesproken. Daarnaast staan de bovengenoemde ketenpartners in direct contact met de doelgroep. Zij worden bevroegd en betrokken bij het opstelproces van het beleid.

o Betrokkenheid raad

Het dementiebeleid volgt het BOB-model: Over het huidige dementiebeleid werd op een Beeldvormende avond gepresenteerd, waarbij gelegenheid was om vragen te stellen. De startnotitie zal behandeld worden in een Oordeelsvormende avond in de raadscommissie Maatschappelijke Ontwikkeling en het voorgenomen beleid zal in de Besluitvormende fase aan de raad worden voorgelegd ter vaststelling.

Huidige activiteiten

Een aantal van de basisvoorzieningen voor mensen met dementie en hun naasten zijn in de Gemeente Den Helder al ingebed. Om onze ontwikkelpunten in kaart te brengen hebben wij in oktober 2023 de dementiescan door Alzheimer Nederland laten afnemen, zijn wij in gesprek geweest met onze ketenpartners en hebben wij 'best practices' van dementievriendelijke gemeenten in Nederland doorgenomen.

Doelstelling	Huidige activiteit
1. Het waar mogelijk voorkomen of vertragen van dementie bij onze inwoners.	Stimuleren van het op maat kunnen participeren aan de samenleving, inloop dagbesteding en dagbesteding vanuit maatwerk.
	Gezondheidsthema's vanuit positieve gezondheid en het Integraal Zorg Akkoord
	Integrale overleggen met oa Vicino over gezondheidsthema's.
2. Creëren en handhaven van een dementievriendelijk gemeenteklimaat	Wijksteunpunten maken onderdeel uit van een netwerk van basisvoorzieningen, waaronder die voor mensen met dementie.
	Alzheimer Cafés (voor inwoners en hun naasten in het beginstadium) en de Onvergetelijke Kookclub, maandelijks terugkerende bijeenkomsten.
	Aanbestede organisaties die dagbesteding en respijtzorg bieden vanuit maatwerk.
	Er is subsidierelatie met meerdere partijen die zich inzetten voor de belangenbehartiging van mensen met dementie en hun mantelzorger of naaste. Deze partijen bieden de mogelijkheid om samen te komen. Daarnaast bieden ze een cursusaanbod en/of een digitale leeromgeving.
3. Duurzame sociale en fysieke veiligheid voor inwoners met dementie en diens mantelzorgers op het gebied van zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en bewoning.	In de lokale (regionale) woonzorgvisie wordt het onderwerp levensloopbestendige/ dementievriendelijke woningen meegenomen.
	De gemeente Den Helder neemt deel aan netwerktafels omtrent het thema dementie, in ieder geval op lokaal en regionaal niveau.
	Samenwerkingsrelatie met Geriant bij het doen van een melding Wmo, waarbij hulp snel en passend wordt geboden
	Werkzaamheden van Mantelzorgcentrum duidelijker promoten als steunpunt voor dementiezorg. ten aanzien van training, ondersteuning en informatievoorziening aan mantelzorgers in onze gemeente.

Mogelijke ontwikkelgebieden in het voorgenomen dementiebeleid

In samenspraak met gesprekspartners kan deze lijst worden aangepast

Doelstelling	Ontwikkelmogelijkheden
1. Het waar mogelijk voorkomen of vertragen van dementie bij onze inwoners.	Het intensiveren van voorlichting aan onze inwoners over tijdige herkenning van dementie en de relatie tussen leefstijl en de kans op dementie. Het opzetten van extra voorlichtingssessies en het integreren van informatie in bestaande communicatie-initiatieven.
	De gratis online training “houd uw brein gezond” promoten en deze en andere breintrainers via de gemeentelijke website en/of kanalen te benoemen als betrouwbare bron voor breintraining.
	Informatie over preventie beschikbaar stellen in taal die mensen met een migratieachtergrond in Den Helder beheersen.
	Meer bekendheid geven aan de sociale kaart met algemeen toegankelijke voorzieningen voor mensen met dementie en hun naaste of mantelzorger.
2. Creëren en handhaven van een dementievriendelijk gemeenteklimaat	Bibliotheek en wijksteunpunten met een speciaal onderdeel voor dementie-informatie.
	Structurele borging van het neerleggen van foldertjes en informatieflyers over dementie en de sociale kaart bij (bijvoorbeeld) huisartsen, apotheken, bibliotheken en geloofsgemeenschappen.
	Organisaties in Den Helder motiveren om zich eveneens in te tekenen voor een training/ voorlichtingsbijeenkomst.
	Wereld Alzheimer Dag kiest jaarlijks een thema. De gemeente kan actiever zijn in het promoten van deze dag, in samenwerking met de werkgroep met ketenpartners, en bijdragen aan het gekozen thema door op de beschikbare mediakanalen informatie te delen en een activiteit te organiseren/faciliteren in het kader van het gekozen thema. (september)
	Het onderzoeken of de huidige basisvoorzieningen adequaat bereikbaar zijn voor inwoners met een migratieverleden
	Het tot ons nemen van beschikbare informatie over dementie bij mensen met een migratieverleden
	Het inrichten van informatievoorziening in de taal van herkomst voor inwoners met een migratieverleden.
	Alle ambtenaren met klantcontact gaan een cursus/training volgen (in 2025) in het omgaan met mensen met dementie, met verdieping in gesprekstechnieken die passend zijn bij het ziektebeeld. Deze training is binnen twee jaar voorzien van een (verplichte) opfrisbijeenkomst.

	In de aanpak rondom personen met verward gedrag meer expliciete aandacht voor verward gedrag gerelateerd aan dementie.
	Gezien wordt dat de mantelzorgers steeds vaker (klein) kinderen zijn. Informatievoorziening aan (jong)volwassenen over dementie, op scholen.
	De hulpverlenings-sector onder de aandacht brengen bij (beginnende) beroepsbevolking door onze ketenpartners te vragen het onderwerp dementie in opleidingen te presenteren.
3. Duurzame sociale en fysieke veiligheid voor inwoners met dementie en diens mantelzorgers op het gebied van zelfredzaamheid, maatschappelijke participatie en bewoning.	Onderzoeken of er andere vormen zijn waarop inwoners met dementie en hun naasten sociaal en maatschappelijk kunnen participeren (Ommetje vanuit de huisarts, KVNH voor elkaar)
	Er is aandacht bij de medewerkers rondom brandveiligheid en valpreventie voor de doelgroep.
	Onderzoeken welke ontwikkelingen in domotica er zijn gericht op het zo thuis mogelijk blijven wonen van mensen met dementie.
	Onderzoeken of een hulplijn specifiek voor vragen of signalen rondom dementie een waardevolle toevoeging is aan de bestaande ondersteuningsstructuren
	Met regiogemeenten (Kop4) gezamenlijk optrekken om een breed dekkend en waar mogelijk uniforme aanpak te hanteren.
	Deelname vanuit alle regiogemeenten aan de netwerktafels en onderzoeken of het mogelijk is om een regio-breed beleid of gecoördineerd beleid te voeren op dementie.
	Er wordt aandacht besteed in de aanpak rondom personen met verward gedrag bij de eerstelijns hulpverlening.
	Onderzoeken of het huidige aanbod van (inloop en geïndiceerde) dagbesteding voldoende flexibiliteit biedt om de doelgroep te ondersteunen
	Er wordt geïnventariseerd of er vanuit de taakvelden in het Sociaal Domein contact is met mensen met dementie en of dementie cq vergeetachtigheid onderdeel is opgenomen in vroegtijdige signalering van schuldenproblematiek.
	Het duidelijker promoten van het Mantelzorgcentrum als een steunpunt voor dementiezorg via gemeentelijke kanalen, online en fysieke platforms.

Gebruikte bronnen

- ⁱ [Ziekte van Alzheimer | Alzheimer Nederland \(alzheimer-nederland.nl\)](https://alzheimer-nederland.nl/)
- ⁱⁱ [Den Helder in Cijfers - Gemeente Den Helder](#)
- ⁱⁱⁱ [Prognose aantal mensen met dementie tot 2050 per gemeente versie 2023.pdf \(alzheimer-nederland.nl\)](#)
- ^{iv} [Ouderen | CBS](#)
- ^v [Den Helder in Cijfers - Gemeente Den Helder](#)
- ^{vi} [Facts & figures migratieachtergrond digitale versie.pdf \(alzheimer-nederland.nl\)](#)